

Dapi rodund tschun onns ein las vias a Surrein illuminadas.

FOTOS HANS HUONDER

... e las steilas sclareschan tuttina

Onns e decennis ei vegniu discutau a Surrein d'installar in'illuminaziun publica. En pliras votaziuns enteifer il vischinadi ei quell'intenziun denton vegnida snegada. Entochen igl onn 2015. Lu ein ils da Surrein sedrizzai alla vischnaunca culla damonda da realisar in'illuminaziun publica atras il vitg. In onn pli tard eis ella vegnida installada.

HANS HUONDER/FMR

Surrein seigi il davos vitg en Svizra senza in'illuminaziun publica, gie schizun sigl entir mund detti ei pauc habitadis senza cazzola da via la notg. Quei ei adina puspei stau d'udir ils onns ontgonta, navonta e suenter la scumiada el millen- ni niv. Ferron che l'emprema tesa po haver constau, astg'ins dubitar che la secun- da seigi veramein vera.

In liug special

Surrein visavi Sumvitg ei effectivamein in liug tut aparti. D'ina vart pervia da ses enconuschents scribents, da l'autra vart pervia da sia constellaziun. Las casas il pli entadem, respectivamein odem, ein 1,5 km ina ord l'autra. Per in pign vitg cun 231 habitonts ei quei bein empau special. Mo buca mo quei: Duront pliras jamnas tard igl atun e l'entschatta digl unviern dat ei pauc sulegl leu al pei dalla Garvera. Duront il di ora manca pia la glich dil sulegl e quella dalla notg cun cazzolas han ins aschia era buca exnum vuliu. «Las opiniuns eran fetg differentas cu la damonda per in'illuminaziun ei danovamein vegnida sin tapet 2015. Pils ins fageva ei buca da basegns da far cuosts per zatgei aschia, pils auters era la glich dallas steilas pli impurtont. Ins temeva ch'ins vesi buca pli

quellas quei mument ch'ei hagi cazzolas per liung dalla via», di Otto Deplazes ch'enconuscha la historia da quei project sco siu sac da caulschas. Sco president dil vischinadi da lu e dad oz eis el adina puspei staus involvius en quellas discussiuns. Mo lu deva ei era vuschs che pretendevan ch'ins vegni tschorventaus memia fetg la notg da quellas cazzolas.

Detg pliras ga na

Els vitgs ed uclaus dalla vischnaunca da Sumvitg ein illuminaziuns publicas vegnidas tec a tec. «Quei ei succediu sin iniziativa dallas corporaziuns d'aua e glich ed era finanzadas da quellas», di Otto Deplazes. A Surrein seigi quella damonda en sesez adina vegnida surschada al vischinadi. 1977 e 1990 ha il vischinadi refusau l'idea da realisar in'illuminaziun, mo l'entschatta dils onns 2000 ei la tenuta enteifer il vitg semidada in tec alla ga. Ils 23 da mars

2015 han ils responsabels dalla Corporaziun d'aua Surrein e dil vischinadi allura tschentau la damonda per in'illuminaziun alla suprastanza communal da Sumvitg. Ils iniziants han viu la caschun da far quei en connex cul project da sanaziun dalla via cantunala: «Quei ei ina gronda schanza da prender a mauns il project d'illuminaziun publica che s'auda gie tiel provediment da basa tier l'avertura fundamentala. Vierter vegn era aunc che Surrein ei in dils paucs vitgs en Svizra senza illuminaziun sper via e quei ei ton pils pedunzs sco era pils automobilists savens ina situaziun fetg malsegira.» La suprastanza communal ha eruii ils cuosts per quell'ovra: 210'000 francs. L'interessenza publica ei vegnida fixada sin 10%, 90% dils cuosts han giu da vegnir reparati ner il perimter. Cun grond pli han vischinas e vischins da Sumvitg allura approbau il project e credit ils 15 da mars 2016.

Ils davos ein ils emprems

Avon che decider definitivamein e per empruar da perschader las vischinas ed ils vischins da Surrein dall'illuminaziun publica, ei vegniu montau pliras cazzolas d'emprova. Pils interessents concrets era ei era vegniu organisau in'orientaziun sil plaz. Sto esser ch'ils pli davos skeptichers ein vegni «converti» en quei connex. E vonzeivi ei Surrein schizun staus in pass anavon als auters a Sumvitg. «Sco emprems havein nus survegniu cazzolas da LED, in'illuminaziun sil pli ault stan dalla tecnica. Igl ei pia secunvegniu da spitgar», di Otto Deplazes cun bucca rienta. Oz disponan pli u meins tuttas illuminaziuns publicas en vischnaunca da Sumvitg dalla tecnica da LED. Silla damonda sch'ei detti aunc oz discussiuns davart l'illuminaziun publica di Otto Deplazes: «Ils pli biars ein s'endsai e dessen buca pli naven ella, era sche pli u meins tuts han in telefonin cun cazzola. Cura ch'jeu sun sin montascha da pegnas ella bassa vegnel jeu aunc magari dumandaus leu co quei seigi propi cun quell'illuminaziun publica a Surrein. Lu dat ei denton era cheu ella regiun glieud ch'emprova da cudizzar mei cun quella damonda. Quei ei ina buna caschun da buca stuer tschintchar dall'aura.»

Surrein – il vitg stendius...

Cazzolas modernas da LED procuran per glich la notg a Surrein.

...sin rodund 1,5 km.